

અનુક્રમણિકા

1. સારા અખલાકની જરૂર.....	4
2. ઈમામવાડાના આદાબ.....	6
3. પાણી પીવાના આદાબ.....	8
4. વાતચીત કરવાના આદાબ	10
5. લોકો વિષે સારું જ વિચારવું.....	12
6. એકબીજાની અદબ.....	18
7. કોશિશ કરો અને કરતા રહો.....	20
8. મિત્રતા.....	25
9. ઈલ્મ હાંસિલ કરવું.....	28
10. કહેણી અને કરણી.....	31
11. ઈસ્તિગફાર.....	35
12. બીજાઓને માફી આપવી.....	39
13. મુસાફરીના આદાબ.....	41

સબક 1 : સારા અખ્લાકની જરૂર

રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમએ ફરમાવ્યું છે કે, “મને ફક્ત ઉત્તમ અખ્લાકને સંપૂર્ણ કરવા માટે જ મોકલવામાં આવ્યો છે.”

ઉપરોક્ત હદીસ આપણને બતાવે છે કે ઈસ્લામમાં અખ્લાકનું કેટલું બધું મહત્વ છે.

રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમ પાસે એક માણસ આવ્યો અને કહેવા લાગ્યો કે, “એક સ્ત્રી છે કે જે દિવસે રોઝા રાખે છે અને રાત્રે ઈબાદત કરે છે, પરંતુ તે પોતાના પાડોશીઓ સાથે ઉધ્ધતાઈભર્યું વર્તન કરે છે.”

તો તેના જવાબમાં રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમએ ફરમાવ્યું કે, “તે સ્ત્રી સારી ન કહેવાય અને તે દોઝખના લોકોમાંથી હશે.”

ઉપરોક્ત હદીસ આપણને બતાવે છે કે જો તમારા અખ્લાક ખરાબ હોય તો તમારી નેકીઓ કંઈ કામની નથી.

હઝરત ઈમામ જફર સાદિક અલૈહિસ્સલામ ફરમાવે છે કે, “જેના અખ્લાક સારા છે તેને એટલો સવાબ મળે છે કે જાણે તે દિવસમાં રોઝા રાખતો હોય અને રાત્રે ઈબાદત કરતો હોય.”

રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમ અને આપણા પાક અઈમ્મા અલૈહેમુસ્સલામ પોતાના અખ્લાક વડે જ ઘણા બધા લોકોને ઈમાન ઉપર લઈ આવ્યા.

યાદ રાખો કે જ્યારે તમે લોકોની વચ્ચે ખરાબ વર્તન કરી રહ્યા હો ત્યારે લોકો એમ નહીં કહે કે જુઓ, પેલો છોકરો અથવા છોકરી ખરાબ વર્તન કરી રહી છે. લોકો તો એમ જ કહેશે કે પેલો મુસલમાન છોકરો અથવા છોકરી ખરાબ વર્તન કરી રહી છે.

માટે તમે ખરાબ વર્તન કરીને માત્ર પોતાની જાતને અને પોતાના માબાપને બદનામ નથી કરતા, બલ્કે તમે ઈસ્લામને પણ બદનામ કરો છો.

સબક 2 : ઈમામવાડાના આદાબ

ઈમામવાડો મસ્જિદ નથી.

મસ્જિદ ફક્ત નમાઝ માટે હોય છે.

ઈમામવાડામાં નમાઝની સાથે સાથે બીજાં કાર્યો પણ થઈ શકે.

જ્યારે તમે ઈમામવાડામાં દાખલ થાઓ તો અદબની સાથે વર્તન કરો :

- બીજા લોકોને જુઓ તો ‘અસ્સલામો અલૈયકુમ’ કહો.
- પોતાનાં પગરખાં ઉતારી દો.
- બેસવા માટે ખાલી જગ્યા શોધી લો.
- એકબીજાને ધક્કામુક્કી કરીને બેસો નહીં.
- અઝાન થતી હોય, નમાઝ પઢાતી હોય, દુઆ અથવા મજલિસ પઢાતી હોય તો આપસમાં વાતચીત કરો નહીં.
- જો તમને મજલિસમાં કંઈ ખબર ન પડે તો ‘દુરૂદ શરીફ’ અથવા તો ‘તસ્બીહે જનાબે ફાતેમા’ પઢો.

- જ્યારે નિયાઝ વહેંચવામાં આવે તો ઉતાવળ કરો નહીં.
- જ્યારે તમને નિયાઝ આપવામાં આવે ત્યારે એક જ વખત લો.
- જ્યારે પાછા બહાર જાઓ ત્યારે ધક્કામુક્કી કર્યા વગર ધીમે ધીમે બહાર નીકળો.
- બહાર નીકળતી વખતે આજુબાજુના લોકોને ‘ખુદા હાફિઝ’ અથવા ‘ફી અમાનિલ્લાહ’ કહીને બહાર નીકળો.

સબક 3 : પાણી પીવાના આદાબ

પાણી પીતા સમયે એક જ શ્વાસમાં બધું પાણી પી ન જાઓ, પરંતુ પાણીને ત્રણ ઘૂંટમાં પૂરું કરો.

પાણી પીવાની શરૂઆત કરતી વખતે ‘બિસ્મિલ્લાહિર રહમાનિર રહીમ’ કહો અને જ્યારે પાણી પી લો ત્યારે ‘અલ્હમ્દોલિલ્લાહ’ કહો, આવું ત્રણ વાર કરો.

પાણીનો દરેક ઘૂંટ પીતી વખતે હઝરત ઈમામ હુસૈન અલૈહિસ્સલામ અને તેમના અહલોઅયાલની કરબલાની તરસને યાદ રાખો.

જ્યારે પાણી પી લો તો અલ્લાહથી આ મુજબ દુઆ માગો કે :

“અય અલ્લાહ ! હઝરત ઈમામ હુસૈન અલૈહિસ્સલામ અને તેમની અહલોઅયાલ અને તેમના સહાબીઓ ઉપર રહેમત નાઝિલ કર અને તેમના કાતિલો અને દુશ્મનો ઉપર લાઅનત કર.”

- કોશિશ કરો કે એવા ગ્લાસથી પાણી ન પીઓ કે જેની અંદર તિરાડ હોય. જો મજબૂરીમાં પીવું પડે તો એ બાજુથી ન પીઓ કે જ્યાં તિરાડ હોય.
- દિવસના સમયે ઊભા ઊભા પાણી પીઓ અને રાત્રીના સમયે બેઠાં બેઠાં પાણી પીઓ.

- ખૂબ વધારે પાણી પી ન જાઓ.

પીણાઓમાં પાણી કરતાં સારું પીણું કોઈ નથી. અલ્લાહની બધી મજલૂક જીવન ટકાવી રાખવા પાણી પીએ છે.

કુરઆને મજીદમાં પારા-૧૭, સૂરએ અંબિયા, સૂરા-૨૧, આયત-૩૦માં અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે :

وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ط

(અને અમે બનાવી છે પાણીમાંથી દરેક સજીવ વસ્તુને.)

સબક 4 : વાતચીત કરવાના આદાબ

તમે કેવા છો તેનો થોડો ઘણો અંદાજ તો લોકોને તમારા પહેરવેશ પરથી આવી જાય છે, પરંતુ તેમને આ વાતની ખાતરી તો ત્યારે જ થાય છે કે જ્યારે તેઓ તમારાથી વાતચીત કરે છે.

કંઈ પણ બોલતાં પહેલાં વિચારો.

હઝરત ઈમામ હુસૈન અલૈહિસ્સલામએ ફરમાવ્યું છે કે, “કોઈ પણ વાતચીતને શરૂ ન કરો એ પહેલાં કે તમે સામેવાળી વ્યક્તિને સલામ કરી લીધી હોય.”

જ્યારે બોલો ત્યારે આટલું ધ્યાન રાખો :

- હંમેશાં જરૂરી, સાચી અને કોઈને નુકસાન ન પહોંચાડે તેવી વાત કરો.
- કદીય કોઈને દુઃખ પહોંચાડે અથવા કોઈની ગીબત થાય તેવી વાત ન કરો. બીજા લોકો આવી વાત કરતા હોય તો સાંભળો પણ નહીં.
- મજાકમાં ય કોઈનું દિલ દુઃખાવો નહીં.
- અપશબ્દો બોલો નહીં.

બોલતાં પહેલાં સારી રીતે વિચારી લો અને કલ્પના કરો કે જો આપણા બારમા ઈમામ અલૈહિસ્સલામ આપણી પાસે ઊભા હોય તો શું આપણે એ બધી વાતો કહીશું કે જે હાલ આપણે કહી રહ્યા છીએ ?

જ્યારે તમને એ ખબર ન પડતી હોય કે હું વાત કહું કે ન કહું, તો ન કહેવું વધારે સારું છે.

સબક 5 : લોકો વિષે સારું જ વિચારવું

બધું જાણનાર અને બધું જોનાર ફક્ત અલ્લાહ છે. માટે ફક્ત અલ્લાહ જાણે છે કે કોણ સારું છે અને કોણ ખરાબ.

મુસલમાન હોય કે ગેરમુસલમાન, કોઈને પણ ખરાબ કહેવાનો કોઈ અધિકાર આપણને નથી.

હઝરત ઈમામ અલી ઝૈનુલ આબેદીન અલૈહિસ્સલામએ ફરમાવ્યું છે કે, “જે વ્યક્તિ તમારા કરતાં નાની ઉંમરની હોય તો તમે વિચારો કે તેને મારા કરતાં ગુના કરવાનો ઓછો સમય મળ્યો છે. માટે તે માણસ મારાથી સારો જ હશે.

“જો કોઈ વ્યક્તિ તમારા કરતાં મોટી ઉંમરની હોય તો તમે વિચારો કે અલ્લાહે તેને નેકીઓ કરવા માટે મારા કરતાં વધારે સમય આપ્યો છે. માટે તે માણસ મારાથી સારો જ હશે અને જો કોઈ વ્યક્તિ તમારા જેટલી જ ઉંમરની હોય તો તમે વિચારો કે મને શક છે કે તેણે ગુના કર્યા હશે કે નહીં પરંતુ તમારા પોતાના ગુનાઓનું તો તમને યકીન છે, માટે હું શકને યકીન કરતા વધારે મહત્વ નહીં આપું અને વિચારીશ કે એ માણસ મારા કરતાં સારો છે.”

ઉપરોક્ત કોલ મુબારકથી આપણને ખબર પડે છે કે આપણે બીજાઓ માટે હંમેશાં સારું જ વિચારતા રહેવું જોઈએ.

કિસ્સો

હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામને મહેમાનનવાજી કરવાનો ઘણો શોખ હતો. તેઓ જાણતા હતા કે મહેમાન સાથે સદવર્તન કરવાનો કેટલો સવાબ છે.

તેઓ મુસાફરોને પોતાના ઘરમાં જમવાની અને સૂઈ રહેવાની દાવત આપતા હતા.

દરરોજ સવારે હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ પોતાના ઘર સામે રસ્તા ઉપર ઊભા રહીને મુસાફરોની રાહ જોતા હતા જેથી તેમને ઘેર આવવાની દાવત આપી શકે.

એક સમય એવો આવ્યો કે ત્રણ દિવસ સુધી કોઈ મુસાફર આવ્યો નહીં તેથી હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ ઘણા દુઃખી થઈ ગયા.

ચોથા દિવસે એક ઘરડો માણસ રસ્તા પરથી પસાર થયો. હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ તેને જોઈને ખુશ થઈ ગયા અને તેને પોતાના ઘેર જમવા આવવાની દાવત આપી. પેલા માણસે દાવતને કબૂલ કરી લીધી.

જ્યારે તેઓ બન્ને જમવા બેસી ગયા તો હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામએ ‘બિસ્મિલ્લાહ’ કહીને જમવાનું શરૂ કર્યું, પરંતુ તે માણસે કંઈ જ ન કહ્યું.

હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામએ તેને પૂછ્યું કે, “તમે શા માટે જમતાં પહેલાં અલ્લાહનું નામ ન લીધું ? કારણ કે ખરેખર તો અલ્લાહે જ આપણને જમવા માટે નેઅમતો આપેલી છે.”

પેલા ઘરડા માણસે કહ્યું કે, “હું અલ્લાહમાં માનતો નથી, હું તો આગની પૂજા કરું છું.”

હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ આટલું સાંભળીને ઘણા ગુસ્સે થઈ ગયા અને પેલા માણસને તરતને તરત પોતાના ઘેરથી નીકળી જવાનું કહ્યું.

જેવો એ માણસ ઘેરથી બહાર નીકળ્યો કે તરત જ હઝરત જિબ્રઈલ અલૈહિસ્સલામ હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામ ઉપર અલ્લાહની વહી લઈને આવ્યા અને કહ્યું કે, “અલ્લાહે તો આ કાફિર માણસને ૭૦ વરસ સુધી જમાડ્યો છે, તમે તેને એક વખત પણ ન જમાડી શક્યા ?”

હઝરત ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલામને ઘણો પસ્તાવો થયો. તેઓ દોડીને તે માણસની પાછળ ગયા અને તેને પાછો પોતાના ઘેર બોલાવીને સાથે બેસીને જમાડ્યો.

બોધપાઠ :

- કોઈ પણ માણસ સારો છે કે ખરાબ તેની પરવા ન કરો. આ વાત અલ્લાહ ઉપર છોડી દો.
- મુસલમાન હોય કે ગેરમુસલમાન બધાને અલ્લાહે અધિકારો આપેલા છે.
- તમે મહેમાનનવાજી કરો તે વાત અલ્લાહને ઘણી પસંદ છે.

વાર્તા : તૂટેલી મટકી

દરેક માણસ માટે અને દરેક વસ્તુ માટે સુંદર વિચારો કેળવો.

એક જમાનામાં ભારતમાં એક ભિસ્તી રહેતો હતો. તેની પાસે બે મોટાં માટલાં હતાં. તે પોતાના ખભે કાવડ મૂકીને બન્ને બાજુ એક એક માટલું લટકાવીને ફરતો હતો.

તેના એક માટલામાં કાણું હતું અને તેનું બીજું માટલું સાજું હતું અને તેની અંદરથી પાણી નીકળતું ન હતું.

જ્યારે તે આવી રીતે પોતાના માલિકના ઘેર પહોંચતો હતો ત્યારે એક માટલામાં પૂરું પાણી રહેતું હતું અને બીજું માટલું અડધું થઈ જતું હતું.

બે વર્ષ સુધી તો આવું દરરોજ ચાલતું રહ્યું. ભિસ્તી પોતાના માલિકના ઘેર દોઢ માટલું પાણી આપતો રહ્યો. તેનું સાજું માટલું પોતાના કામ ઉપર ગર્વ કરતું હતું, પરંતુ કાણું માટલું પોતાના કામ પર શરમિંદા થઈ જતું હતું.

બે વર્ષ પછી કાણા માટલાએ ભિસ્તીને કહ્યું કે, “હું મારા કામથી શરમિંદુ છું, મારે તમારી માફી માગવી છે.”

“તારે શા માટે માફી માગવી છે ?” ભિસ્તીએ પૂછ્યું, “તું શા માટે શરમિંદુ છે ?”

માટલાએ જવાબ આપ્યો કે, “સતત બે વર્ષ સુધી હું ફક્ત મારું અડધું કામ જ કરી શક્યું છું કારણ કે મારી એક બાજુએ કાણું પડેલું છે અને તેના કારણે તેની અંદરથી પાણી વહી જાય છે. મારી આ ત્રુટીના કારણે તમારું કામ વધે છે અને તમને તમારી મહેનતની પૂરેપૂરી કિંમત મળતી નથી.”

ભિસ્તીને કાણા માટલા ઉપર દયા આવી ગઈ અને તેણે પ્રેમથી જવાબ આપ્યો કે, “જ્યારે આપણે માલિકના ઘેર પાછા ફરીએ ત્યારે તું રસ્તાની આજુબાજુ સુંદર સુંદર ફૂલો તરફ નજર કરજે.”

પાછા ફરતી વખતે ખરેખર કાણા માટલાએ જોયું કે જંગલી ફૂલોની પાછળથી સૂરજ ચમકી રહ્યો છે. આ દ્રશ્ય જોઈને તેનું થોડું દુઃખ દૂર થઈ ગયું.

ભિસ્તીએ માટલાને કહ્યું કે, “તેં જોયું ? આ બધાં ફૂલ ખાલી તારી જ બાજુ ઉગેલાં છે અને સાજા માટલાની બાજુએ નથી ઉગેલાં, તે એટલા માટે કે મને તારી ત્રુટીની જાણકારી પહેલેથી જ

હતી અને મેં તેનો ફાયદો ઉઠાવ્યો. રસ્તા ઉપર તારી બાજુએ મેં ફૂલોનાં બીજ વાવી દીધાં. દરરોજ પાછા ફરતી વખતે તેમને પાણી તેં પાચું છે. બે વર્ષ સુધી હું આ ફૂલો વડે મારા માલિકના ટેબલને સજાવતો રહ્યો છું. તારી અંદર આ ત્રુટી ન હોત તો હું તેમના ટેબલની શોભા વધારી શક્યો ન હોત.”

બોધપાઠ :

આપણે હંમેશાં એકબીજાને અપનાવવા જોઈએ અને તેમની અંદર સદ્ગુણો જ શોધવા જોઈએ.

સબક 6 : એકબીજાની અદબ

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૨૬, સૂરએ હોજોરાત, સૂરા-૪૮, આયત-૧૧

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا
مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّنْ نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ^١

(અય કે જેઓ ઈમાન લાવ્યા ! મશ્કરી ન ઉડાવે એક કોમ બીજી કોમની. કદાચ પહેલી કોમ

કરતાં તેઓ વધારે સારા હોય અને ન સ્ત્રીઓ સ્ત્રીઓની, કદાચ પહેલી સ્ત્રીઓ કરતાં તેણીઓ

વધારે સારી હોય.)

ઈસ્લામ આપણને શિખવાડે છે કે આપણે એકબીજાની અદબ કરવી જોઈએ અને એવું વિચારવું જોઈએ નહીં કે અમે બીજા કરતાં વધારે સારા છીએ કારણ કે આ વાતનો ફેસલો તો ફક્ત અલ્લાહ જ કરી શકે છે.

એક દિવસ રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમ મસ્જિદમાં એકલા બેઠા હતા.

એક માણસ આપની ખિદમતમાં હાજર થયો. રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી

વસલ્લમ તેને જગ્યા આપવા માટે તરત જ પોતાની જગ્યાથી હટી ગયા.

પેલા માણસે પૂછ્યું કે, “આખી મસ્જિદ ખાલી હોવા છતાંય મને જગ્યા આપવા માટે આપ શા માટે પોતાની જગ્યાથી હટી ગયા ?”

રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમએ જવાબ આપ્યો કે, “આ એક મુસલમાનનો બીજા મુસલમાન પર હક છે કે જ્યારે બીજો મુસલમાન પહેલા મુસલમાનની પાસે બેસવા આવે તો પહેલાએ હટીને બીજાને જગ્યા આપવી જોઈએ.”

હવે પછી જ્યારે પણ તમે મસ્જિદમાં તમારા મિત્ર માટે જગ્યા રોકીને બેઠા હો તો યાદ રાખો કે કોઈ પણ મુસલમાન તમારી પાસે બેસવા આવે તો તેને ત્યાં બેસવાનો હક છે અને તમારા ઉપર તેને જગ્યા આપી દેવાનો હક છે.

બધા માણસો એકસરખા છે, તેમની ચામડીનો રંગ જે પણ હોય, તેઓ જ્યાંથી પણ આવ્યા હોય, તેઓ ગમે તેટલા માલદાર હોય (તેમણે ગમે તેટલાં સારાં કપડાં પહેર્યા હોય) તેઓ ગમે તેટલા બીમાર કે તંદુરસ્ત હોય, બધાને એકબીજાની અદબ મેળવવાનો હક છે.

રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમએ ફરમાવ્યું છે કે, “કોઈ પણ મુસલમાન સાથે નફરત ન કરો અને તેને નીચો ન દેખાડો કારણ કે નાનામાં નાનો મુસલમાન અલ્લાહની નજરમાં મહાન છે.”

સબક 7 : કોશિશ કરો અને કરતા રહો

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૨૭, સૂરએ નજમ, સૂરા-૫૩, આયત-૩૯ થી ૪૧

وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ۚ وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرَىٰ ۚ ثُمَّ
يُجْزَاهُ الْجِزَاءَ الْأَوْفَىٰ ۚ

(અને કે નથી ઈન્સાન માટે કાંઈ પણ સિવાય કે જે તેણે કોશિશ કરી. અને કે તેની કોશિશ

ભવિષ્યમાં તેને દેખાડવામાં આવશે. પછી તેને જઝા આપવામાં આવશે, સૌથી વધારે

ઉપયુક્ત જઝા.)

ઉપરોક્ત આયત આપણને બતાવે છે કે જ્યાં સુધી આપણે કોઈ પણ વસ્તુને મેળવવાની કોશિશ નહીં કરીએ ત્યાં સુધી આપણને કોઈ પણ વસ્તુ નહીં મળે.

સતત મહેનત એ કામિયાબીની ચાવી છે. જો તમે પહેલા પ્રયત્નમાં સફળ ન થાઓ તો કોશિશ કરો અને કરતા રહો કદીય હાથ ઊંચા ન કરો અને જો કોઈ કારણે સતત મહેનત કર્યા પછી પણ તમને કામિયાબી નહીં મળે તો પણ, જેમ ઉપરોક્ત આયતમાં અલ્લાહે વાયદો કર્યો છે તેમ, તમને સવાબ તો મળીને જ રહેશે.

તૈમૂર લંગ એક મહાન મોંગોલિયન બાદશાહ હતો કે જે પોતાની બહાદુરી માટે પ્રખ્યાત હતો. તેણે તે સમયની અડધી જાણીતી દુનિયા કબ્જે કરી લીધી હતી. તે કહેતો હતો કે તેની કામિયાબી એક કીડીના કારણે છે કે જેને તેણે સતત મહેનત કરતી જોઈ હતી.

તે મહાન યોધો બન્યો તે પહેલાં તે એક યુધ્ધ લડી રહ્યો હતો અને હારી રહ્યો હતો.

તે યુધ્ધમાંથી નાસી છૂટ્યો અને પહાડોની અંદર છૂપાઈ ગયો.

તે એક જગ્યાએ શાંતિથી બેઠો હતો ત્યાં તેણે એક કીડીને કામ કરતી જોઈ.

કીડી ચોખ્ખાનો દાણો લઈને જઈ રહી હતી. દાણો તેના કરતાં અનેક ગણો મોટો હતો. દાણાને લઈને તે એક દીવાલ ઉપર ચઢવા મથી રહી હતી.

થોડું ચઢ્યા પછી દાણો પાછો નીચે પડી જતો અને કીડી પાછી તેને ઉપાડવા નીચે આવી જતી. આવી રીતે ઘણી વખત ચાલ્યું, પરંતુ કીડીએ હાર ન માની. બાદશાહે ગણ્યું કે ૩૩ વખત કોશિશ કર્યા પછી કીડી દીવાલ ઉપર દાણાને લઈ જવામાં સફળ થઈ ગઈ.

કીડીની આ કોશિશથી તેને પ્રેરણા મળી અને તે પોતાના લશ્કરના નાસી છૂટેલા યોધાઓની શોધમાં નીકળી પડ્યો અને ફરીથી લશ્કર તૈયાર કરી દીધું.

કીડીની આવી મહેનત જોયા પછી તૈમૂર લંગે યુધ્ધના મેદાનમાં કદી હાર ન માની અને મહાન યોધો બની ગયો.

બોધપાઠ :

કોઈ પણ કાર્યમાં સફળતા મેળવવા માટે આપણે સતત કોશિશ કરવી જોઈએ.

વાર્તા : કદી હાર ન માનવા વિષે

એક માણસ ફજની નમાઝ મસ્જિદમાં પઢવા માટે વહેલો ઉઠ્યો. તેણે નમાઝ માટે કપડાં પહેર્યા, વુઝૂ કર્યું અને મસ્જિદે જવા માટે નીકળી ગયો.

રસ્તામાં તે પડી ગયો અને તેનાં કપડાં મેલાં થઈ ગયાં. તે ઊભો થયો, કપડાં ઉપરથી ધૂળ ખંખેરી દીધી અને ઘર તરફ પાછો વળી ગયો.

ઘેર પાછા આવીને તેણે કપડાં બદલ્યાં, વુઝૂ કર્યું અને પાછો મસ્જિદ તરફ જવા નીકળી ગયો. રસ્તામાં તે એ જ જગ્યાએ પાછો પડી ગયો. તે પાછો ઊભો થયો, કપડાંમાંથી ધૂળ ખંખેરી અને ઘર તરફ પાછો વળ્યો. ઘેર જઈને તેણે ફરીથી કપડાં બદલ્યાં, વુઝૂ કર્યું અને પાછો મસ્જિદ તરફ નીકળી પડ્યો.

રસ્તામાં તેણે એક માણસને જોયો કે જેના હાથમાં દીવો હતો. તેણે પૂછ્યું કે, “તમે કોણ છો ?” પેલા માણસે જવાબ આપ્યો કે, “મેં તમને બે વાર પડી જતા જોયા એટલે હું તમારા માટે મસ્જિદ સુધી પહોંચવા માટે દીવો લઈને આવ્યો છું.”

પેલા માણસે તેનો ઘણો આભાર માન્યો અને બન્ને જણ મસ્જિદ તરફ સાથે જવા લાગ્યા.

મસ્જિદે પહોંચ્યા પછી પેલા માણસે દીવાવાળા માણસને કહ્યું કે, “અંદર આવી જાઓ અને ફજની નમાઝ પઢી લો.” બીજા માણસે ના પાડી. પેલા માણસે ફરી બે વાર તેને આવવાનું કહ્યું, તેણે ફરી ના પાડી. પેલા માણસે તેને ન આવવાનું કારણ પૂછ્યું, બીજા માણસે જવાબ આપ્યો કે, “હું શયતાન છું.”

શયતાને આગળ સમજાવ્યું કે, “તમને મેં મસ્જિદ જતા જોયા એટલે બે વાર તમે મારા કારણે પડી ગયા. પછી તમે પાછા ઘેર ગયા, પાક થઈને પાછા મસ્જિદના રસ્તા પર ચાલવા લાગ્યા તો અલ્લાહે તમારા બધા ગુના બક્ષી દીધા. તમે બીજી વાર પણ મારા કારણે પડી ગયા તો પણ તમે ઘેર રોકાઈ ન ગયા, પરંતુ તમે મસ્જિદ જવા પાછા નીકળી પડ્યા એટલે અલ્લાહે તમારા

કુટુંબીજનોના બધા ગુના બક્ષી દીધા. મને બીક હતી કે જો તમે મારા કારણે ત્રીજી વાર પડી જશો તો અલ્લાહ તમારા આખા ગામના લોકોના ગુના બક્ષી દેશે એટલે ત્રીજી વાર મેં તમને મસ્જિદ સુધી પહોંચાડી દીધા.”

બોધપાઠ :

શયતાનને તેના કાર્યોમાં કામિયાબ થવા ન દો. નેકી કરવામાં મોડું ન કરો કારણ કે તમને ખબર નથી કે નેકી કરવા જતાં તમને જે મુશ્કેલીઓ પડે છે તેનો કેટલો બધો સવાબ છે.

સબક 8 : મિત્રતા

દરેકને મિત્રની જરૂર હોય છે, પરંતુ મિત્રની કિંમત ત્યારે અંકાય કે જ્યારે તે સાચો મિત્ર હોય.

બે માણસો મુસાફરીએ જઈ રહ્યા હતા કે અચાનક તેમની સામે એક લૂંટારો આવી ગયો.

એક માણસ જલ્દીથી ઝાડ ઉપર ચડી ગયો અને પાંદડાં પાછળ સંતાઈ ગયો. બીજા માણસની અંદર એટલી સ્ફૂર્તિ ન હતી એટલે તે જમીન ઉપર સૂઈ ગયો અને મરી જવાનો ડોળ કરવા લાગ્યો. લૂંટારો તેની નજીક આવ્યો. તેના કાનમાં કંઈક કહ્યું અને પાછો ચાલ્યો ગયો.

લૂંટારો ચાલ્યો ગયો એટલે જે ઝાડ ઉપર ચડી ગયો હતો તે માણસ નીચે ઊતર્યો અને તેના દોસ્તને પૂછ્યું કે, “લૂંટારાએ તારા કાનમાં શું કહ્યું?”

તેના દોસ્તે જવાબ આપ્યો કે, “લૂંટારાએ મને કહ્યું કે હું તારા કરતાં વધારે સારો દોસ્ત શોધી લઉં કે જે ખતરો જોતાંની સાથે જ મારો સાથ ન છોડે.”

મિત્રો આપસમાં પોતાના વ્યવહાર, વિચાર અને માન્યતા વડે એકબીજાને પ્રભાવિત કરે છે.

રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમએ ફરમાવ્યું છે કે, “બધાનું વર્તન તેમના મિત્રોની માન્યતા અને ઉસૂલ પ્રમાણે હોય છે.”

તમે કેવા છો તે વાતનું અનુમાન લોકો તમારા મિત્રો ઉપરથી લગાવશે.

હઝરત ઈમામ જફર સાદિક અલૈહિસ્સલામ પોતાના દોસ્ત સાથે બજારમાં જઈ રહ્યા હતા. તેમના દોસ્તે પોતાના ગુલામને પણ સાથે લઈ લીધો હતો.

ઈમામના દોસ્તે પોતાના ગુલામને કંઈક કહેવા માટે પાછળ જોયું તો તેમને ખબર પડી કે તેમનો ગુલામ કોઈની સાથે વાતો કરવામાં પાછળ રહી ગયો છે.

જ્યારે ગુલામ છેવટે પાછો આવ્યો તો ઈમામના દોસ્ત ઘણા ગુસ્સે થયા અને પોતાના ગુલામને અપશબ્દો કહેવા લાગ્યા. તેમણે ગુલામની માતા વિષે પણ અપશબ્દો કહ્યા.

આ સાંભળીને ઈમામ અલૈહિસ્સલામ ઘણા નારાજ થયા અને ફરમાવ્યું કે, “તમારે ક્યારેય અપશબ્દો બોલવા ન જોઈએ અને ખાસ કરીને ગુલામની માતા વિષે તો ક્યારેય નહીં.” તેમના

દોસ્તે જવાબ આપ્યો કે, “ગુલામની માતા મુસલમાન નથી.” ઈમામ અલૈહિસ્સલામએ ફરમાવ્યું કે, “તેનાથી કોઈ ફેર પડતો નથી.”

ઈમામ અલૈહિસ્સલામએ તેમના દોસ્તને કહ્યું કે, “હવે આપણી દોસ્તી ખતમ થઈ ગઈ.” અને આપ (અ.) તેનાથી દૂર ચાલ્યા ગયા.

આપણે યાદ રાખવું જોઈએ કે દોસ્ત બનાવવા જ પૂરતા નથી, પરંતુ દોસ્તી જાળવવી વધારે મહત્વની છે.

મૌલા અલી અલૈહિસ્સલામએ ફરમાવ્યું છે કે, “જે માણસનો કોઈ દોસ્ત નથી તે બદનસીબ છે, પરંતુ તેના કરતાં વધારે બદનસીબ એ છે કે જેનો કોઈ દોસ્ત હોય અને પછી તેને ગુમાવી દે.”

સબક 9 : ઈલ્મ હાસિલ કરવું

કોઈ પણ કોમ માટે પોતાનું અસ્તિત્વ ટકાવી રાખવા માટે અને પ્રગતિ કરવા માટે જરૂરી છે કે તે કોમના લોકો ઈલ્મ હાસિલ કરે.

ઈલ્મ હાસિલ કરવું એટલે ફક્ત એટલું જ નહીં કે પોપટની જેમ મોઢે કરી લેવું, પરંતુ તેને સમજવું અને તેના ઉપર અમલ કરવો, પછી બીજાઓને શિખવવું કે જેથી તેઓ પણ ઈલ્મથી ફાયદો ઉઠાવી શકે.

રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમએ ફરમાવ્યું છે કે, “દરેક મુસલમાન પુરુષ અને સ્ત્રી ઉપર ઈલ્મ હાસિલ કરવું ફરજ છે.”

એક દિવસ જ્યારે રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમ મસ્જિદમાં દાખલ થયા, તો તે મસ્જિદમાં બે ટોળાં હતાં. એક ટોળું નમાઝ પઢી રહ્યું હતું અને બીજું ટોળું ઈલ્મની વાતો કરી રહ્યું હતું.

રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમ આ જોઈને ઘણા ખુશ થયા અને ફરમાવ્યું કે, “બન્ને ટોળાં નેકી કરી રહ્યાં છે, પરંતુ મને જે ટોળું ઈલ્મની વાતો કરી રહ્યું છે તે વધારે પસંદ છે.” આટલું કહીને આપ પોતે પણ એ ટોળામાં જોડાઈ ગયા.

ઉપરના કિસ્સાનો અર્થ એ નથી કે નમાઝનું મહત્વ નથી કારણ કે રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમ તો બન્ને ટોળાંને જોઈને ખુશ થયા હતા. જે ટોળું નમાઝ પઢી રહ્યું હતું તે મુસ્તહબ નમાઝ પઢી રહ્યું હતું, વાજિબ નહીં.

આપણે જે ઈલ્મ મેળવવું જોઈએ તે દીની અને શૈક્ષણિક બન્ને પ્રકારનું હોવું જોઈએ. બન્ને પ્રકારનું ઈલ્મ પ્રાપ્ત કરવું શક્ય છે કારણ કે અલ્લાહે આપણી ખિલ્કત ફરમાવી છે અને તે જાણે છે કે આપણે શું કરી શકીએ છીએ.

જો આપણું દીની ઈલ્મ વધશે તો આપણે અલ્લાહની કુર્બત મેળવીશું કારણ કે આપણને વધારે સારી રીતે સમજ પડશે કે આપણે શું કરી રહ્યા છીએ અને શા માટે કરી રહ્યા છીએ.

હદીસમાં છે કે, “જો બે પ્રકારના લોકો એક જ નમાઝ પઢી રહ્યા હોય, જેમાં એક પ્રકારના લોકોને ખબર હોય કે તેઓ શું કરી રહ્યા છે અને બીજા પ્રકારના લોકોને વધારે ખબર ન હોય તો જે લોકોને નમાઝ પઢવામાં સમજ પડતી હોય તે લોકોને વધારે સવાબ મળશે.”

કયામતના દિવસે જો આપણને પૂછવામાં આવશે કે તમે આ ખોટું કાર્ય શા માટે કર્યું હતું ? તો આપણે એમ ન કહી શકીએ કે મને ખબર નહોતી. આપણી પાસે આવું બહાનું જ નહીં હોય. હાલ આટલી બધી કિતાબો છે કે જે આપણે પઢી શકીએ છીએ અને એટલા બધા લોકો છે કે જેમને આપણે પૂછી શકીએ છીએ.

સબક 10 : કહેણી અને કરણી

કુરઆને મજીદમાં અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે :

પારા-૧, સૂરએ બકરહ, સૂરા-૨, આયત-૪૪

اتَّأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا

تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾

(શું તમે હુકમ કરો છો લોકોને નેકીનો ? અને તમે ભૂલી જાઓ છો પોતાની જાતને ? જ્યારે કે

તમે કિતાબની તિલાવત કરો છો, તો પછી નથી સમજતા તમે ?)

ઉપરોક્ત આયતમાં આપણને પોતાની જાતને ભૂલી જઈને બીજાને શિખામાણ ન આપવા અંગે ચેતવાણી આપવામાં આવી છે.

જ્યારે તમે જ કોઈ નેકી ન કરતા હો અને બીજાને તે જ નેકી કરવાનો ઉપદેશ આપશો તો કોઈ જ સાંભળવાનું નથી.

ખરેખર તો તમે જ્યાં સુધી પોતે તેના ઉપર અમલ ન કરતા હો ત્યાં સુધી બીજને તેના વિષે કંઈ કહેવાનો હક જ નથી.

આપણા નબીઓ અલૈહેમુસ્સલામ અને ઈમામો અલૈહેમુસ્સલામએ જે વાતની શીખ આપી છે તેના ઉપર તેમણે પોતે પણ અમલ કરી બતાવ્યો છે.

લોકોને એ વાત શિખવાડવાની રીત કે કંઈ વસ્તુ ખરી છે અને કંઈ વસ્તુ ખોટી, એ પહેલાં તમારાં કાર્યો વડે બતાવો અને પછી તમારી વાણી વડે.

આ પણ એક કારણ છે કે શા માટે રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહો અલૈહે વ આલેહી વસલ્લમએ એવાને રિસાલત કરતાં પહેલાં ૪૦ વરસ કાઢી દીધાં. તેમણે ૪૦ વરસ સુધી પોતાનાં કાર્યો વડે જે કાંઈ પાછળથી કહેવાના હતા તેને કરી બતાવ્યું.

કિસ્સો

એક દિવસ એક માણસ એક આલિમને મજલિસ પઢતાં સાંભળી રહ્યો હતો. આલિમ સમજાવી રહ્યો હતો કે, “બિસ્મિલ્લાહની અંદર એટલી બધી તાસીર છે કે જો કોઈ તેની ઉપર પૂરું ઈમાન ધરાવે તો તે પાણી ઉપર પણ ચાલી શકે છે.”

સાંજે તે માણસ નદી પાર કરીને પોતાના ઘર તરફ જઈ રહ્યો હતો. તેણે વિચાર્યું કે લાવ જે કાંઈ આલિમે કહ્યું છે તેના ઉપર અમલ કરીને જોઈ લઉં. એટલે પૂરા ઈમાનથી તેણે ‘બિસ્મિલ્લાહ’ પઢીને પાણી ઉપર પગ મૂકી દીધો. ‘બિસ્મિલ્લાહ’ની તાસીરથી તે ખરેખર પાણી ઉપર ચાલવા લાગ્યો.

બીજા દિવસે પેલો માણસ આલિમ પાસે પાછો ગયો અને તેને પોતાના ઘેર જમવાની દાવત આપી કે જેથી તેનો શુક્રિયા અદા કરી શકે કે તેણે તેને ‘બિસ્મિલ્લાહ’ની તાસીરની વાત શિખવાડી હતી. આલિમે દાવત કબૂલ કરી લીધી.

બન્ને જાણા પેલા માણસના ઘર તરફ જવા નીકળી પડ્યા. જ્યારે નદી આવી તો પેલા માણસે ‘બિસ્મિલ્લાહ’ પઢી અને પાણી ઉપર ચાલવા લાગ્યો. તેને આશા હતી કે આલિમ પણ આવું જ કરશે કારણ કે આલિમે જ તેને આ વાત શિખવાડી હતી.

પરંતુ આલિમ તો નદીના કિનારા ઉપર ઊભો રહી ગયો. તેની હિંમત ન ચાલી કે પાણી ઉપર પગ મૂકે.

‘બિસ્મિલ્લાહ’ની તાસીર વિષે જેણે વાત શિખવાડી હતી તેને પોતાને જ તેની વાત ઉપર ભરોસો ન હતો. જે વાત તેણે મોઢે કરી હતી તે વાત તે કાર્યો વડે કરી શક્યો નહીં.

માટે તમે તમારા મિત્રોને અથવા તમારા ભાઈ-બહેનને આવું કહેતાં પહેલાં કે આમ કર અથવા આમ ન કર, તમે પોતે સારી રીતે વિચારી લેજો કે તમે પોતે તે પ્રમાણે કરી રહ્યા છો કે નહીં ?

સબક 11 : ઇસ્તિગફાર

ઇસ્તિગફાર એટલે કે મગફેરતની દુઆ માગવી.

કુરઆને મજીદમાં અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે :

પારા-૨૪, સૂરએ ઝોમર, સૂરા-૩૮, આયત-૫૩

قُلْ يٰعِبَادِىَ الَّذِيْنَ اَسْرَفُوْا عَلٰى اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ ۚ اِنَّ

اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ جَمِيْعًا ۚ اِنَّهٗ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ ﴿٥٣﴾

(આપ કહી દો (હે રસૂલ !) અય મારા બંદાઓ કે જેમણે અતિરેક કર્યો પોતાના નફ્સો ઉપર,

નિરાશ ન થાઓ અલ્લાહની રહેમતથી, બેશક અલ્લાહ મગફેરત કરે છે બધા ગુનાઓની,

બેશક તે ગફૂર (મગફેરત કરનારો) રહીમ (રહેમ કરનારો) છે.)

ઉપરોક્ત આયતમાં આપણને કહેવામાં આવે છે કે કદીય નિરાશ ન થવું કારણ કે અલ્લાહ આપણી

મગફેરત કરશે એટલા માટે કે અલ્લાહ ગફૂર અને રહીમ છે.

એનો અર્થ એ નથી કે આપણે ગુના કરીએ પછી ઈસ્તિગફાર કરીએ, વળી પાછા એ જ ગુના કરીએ, પછી પાછા ઈસ્તિગફાર કરીએ અને આવું કરતા જ રહીએ અને પછી અલ્લાહ પાસે આશા રાખીએ કે અલ્લાહ આપણી મગફરત કરશે. અલ્લાહ આપણને માફ કરી દેશે, પણ ત્યારે કે જ્યારે આપણે ખરેખર પસ્તાવો કરીશું.

આપણા પાંચમા ઈમામ હઝરત મોહંમદ બાકિર અલૈહિસ્સલામએ ફરમાવ્યું છે કે, “જે ગુનાને બિલકુલ છોડી દે અને પછી ઈસ્તિગફાર કરે તે એવો છે કે જાણે તેણે કોઈ ગુનો જ કર્યો ન હોય, પરંતુ જે ગુના પર ગુના કરતો જ રહે છે અને સાથે સાથે ઈસ્તિગફાર પણ કરતો રહે છે તે એવો છે કે જાણે મજાક કરી રહ્યો હોય.”

આપણને હંમેશાં કહેવામાં આવે છે કે ગુના માટે તોબા કરી લો.

તોબા એટલે પાછા ફરવું. ભૂતકાળના ગુનામાંથી સચ્ચાઈના રસ્તા ઉપર પાછા આવી જવું.

તોબા કરતી વખતે આટલી બાબતોનું ધ્યાન રાખો :

- દિલથી પસ્તાવો કરવો.

- દિલથી માફી માગવી (અસ્તગફિરુલ્લાહ કહો) અને તમારા ગુનાના કારણે શરમિંદગીની લાગણી જાહેર કરો.
- વાપદો કરો કે તે ગુના કદીય નહીં કરો અને હંમેશાં અલ્લાહના હુકમ પર ચાલશો.
- અલ્લાહની રહેમત માટે દુઆ કરો કારણ કે તે ‘અહમર્રાહેમીન’ છે એટલે કે સૌથી વધુ દયાળું છે.

આપણને કહેવામાં આવે છે કે આપણે અલ્લાહને એવી દુઆ કરવી જોઈએ કે તે કયામતના દિવસે આપણો ફેસલો તેની રહેમત વડે કરે, તેના અદ્દલ વડે નહીં.

એક માણસ હતો કે જે ઘણો મુત્તકી હતો. તેને પોતાના તકવા ઉપર એટલો બધો ભરોસો હતો કે તે અલ્લાહ પાસે એવી દુઆ માગતો કે તું મારો ફેસલો અદ્દલ વડે કરજે, રહેમત વડે નહીં.

એક રાત્રે તેણે સપનામાં જોયું, કયામત આવી ચૂકી છે અને તેની સામે એક ત્રાજવું છે કે જેના એક પલ્લામાં તેની બધી નેકીઓ છે અને બીજા પલ્લામાં એક સફરજન છે. તેને ઘણું આશ્ચર્ય થયું. જે પલ્લામાં સફરજન હતું તે પલ્લું તેની નેકીઓના પલ્લા કરતાં ભારે હતું.

જ્યારે તે માણસે પૂછ્યું કે, “બીજા પલ્લામાં એક સફરજન શા માટે છે ?” તો તેને કહેવામાં આવ્યું કે, “એક વાર તેણે એક દુકાનમાં જઈને સફરજન ચાખીને જોયું હતું કે જેથી જો તે સફરજન મીઠું હોય તો તે તેને ખરીદી લે. એ વખતે તેણે ચાખવા માટે દુકાનદારની રજા નહોતી લીધી. તે માણસ અલ્લાહ પાસે દુઆ કરતો હતો કે મારો ફેંસલો અદલ વડે કરજે તો ફક્ત એક સફરજન તેની બધી નેકીઓ ઉપર ભારે પડી ગયું હતું.”

યાદ રાખો કે અલ્લાહ ગફૂર છે અને રહીમ છે. માટે હંમેશાં તેનો ઇસ્તિગ્ફાર કરતા જ રહો, પરંતુ જે ઇસ્તિગ્ફાર કરો તે દિલથી કરો.

સબક 12 : બીજાઓને માફી આપવી

કુરઆને મજીદમાં અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે :

પારા-૨૮, સૂરએ તગાબુન, સૂરા-૬૪, આયત-૧૪

وَإِنْ تَعْفُوا وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤﴾

(અને જો તમે માફ કરો અને નજરઅંદાજ કરો અને પડદો કરો તો અલ્લાહ ગફૂર છે, રહીમ છે.)

ઉપરોક્ત આયત આપણને કહે છે કે, જો આપણે માત્ર માફ કરીએ, પરંતુ બીજા લોકોના એબ ન છૂપાવીએ તો અલ્લાહ આપણી સાથે પણ આવું જ વર્તન કરશે અને યાદ રાખો કે અલ્લાહ મગફેરત કરનારો અને રહેમ કરનારો છે.

કોઈને માફી આપી દેવી તેનો અર્થ કોઈને સજા ન કરવી એવો થાય છે. તમારી સાથે તેણે કરેલા અન્યાયને નજરઅંદાજ કરી દેવો.

અલ્લાહ ફક્ત આપણને માફ કરી દેવાનું નથી કહેતો, બલકે નજરઅંદાજ કરી દેવાનું પણ કહે છે.

જે વાત વીતી ગઈ તે વીતી ગઈ અને પડદો રાખવાનું પણ કહે છે. જે કોઈ ગુનો કોઈએ કર્યો હોય

તેની વાત બીજાને જાણને કહેવાની નથી.

આપણા પહેલા ઈમામ, મૌલા અલી અલૈહિરસલામએ ફરમાવ્યું છે કે, “એવા સમયે કે જ્યારે આપણે કોઈની પાસે બદલો લઈ શકીએ છીએ અને આપણે જેવા સાથે તેવા બનવા શક્તિમાન હોઈએ છીએ ત્યારે આપણે તેને માફ કરી દઈએ તો તે સાચી માફી ગણાય છે.”

ઉપરોક્ત હદીસ આપણને બતાવે છે કે જ્યારે આપણી પાસે બદલો લેવાના ઉપાયો હોય ત્યારે આપણે, જેણે આપણી સાથે અન્યાય કર્યો હોય, તેને માફ કરી દઈએ તો તે સાચી માફી ગણાય છે.

કોઈને માફ કરી દેવો એટલે કે તેના અન્યાયને ભૂલી જવો. તેને પણ આપણે તે વાત યાદ અપાવતા રહેવું નહીં અને બીજાને પણ તે વાત કહેવી નહીં.

મૌલા અલી અલૈહિરસલામએ ફરમાવ્યું છે કે, “તમારા દુશ્મનોને રહેમદિલીની સજા આપો અને તેમણે તમને નુકસાન પહોંચાડ્યું હોય તેના બદલામાં તેમની સાથે નેકી કરો.”

સબક 13 : મુસાફરીના આદાબ

અલ્લાહે હઝરત સુલયમાન અલૈહિસ્સલામને ઘણી બધી નેઅમતો આપેલી હતી. તેમાંથી એક નેઅમત એ હતી કે તેમનો પવન ઉપર કબ્જો હતો. તેઓ પોતાની શેત્રંજી ઉપર બેસી જતા અને પવનને હુકમ કરતા એટલે જ્યાં ઈચ્છતા ત્યાં જઈ શકતા.

એક દિવસે આવી રીતે હઝરત સુલયમાન અલૈહિસ્સલામની શેત્રંજી હવામાં ઉડી રહી હતી ત્યારે એક મુત્તકી માણસે તેમને જોયા અને કહ્યું કે, “પાક છે તે કે જેણે સુલયમાન માટે આ (શેત્રંજી) કાર્યરત કરી દીધી છે.”

અલ્લાહને આ પ્રશંસા એટલી બધી ગમી ગઈ કે તેણે હઝરત સુલયમાન અલૈહિસ્સલામ ઉપર એક ફરિશ્તાને મોકલીને વહી નાઝિલ કરી કે પેલા માણસે મારી પ્રશંસા આટલા સુંદર શબ્દોમાં કરી છે અને હું તેનાથી ઘણો રાજી થયો છું.

હઝરત સુલયમાન અલૈહિસ્સલામ પાછા વળ્યા અને પેલા માણસને પૂછ્યું કે, “તમે શું કહ્યું હતું ?” તો તેણે જવાબ આપ્યો કે, “પાક છે તે કે જેણે સુલયમાન માટે આ (શેત્રંજી) કાર્યરત કરી દીધી છે.”

અલ્લાહ તઆલા કુરઆને મજીદમાં ફરમાવે છે :

પારા-૨૫, સૂરએ ઝુખરુફ, સૂરા-૪૩, આયત-૧૩

سُبْحَنَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿١٣﴾

(પાક છે તે કે જેણે આ બધું અમારા માટે કાર્યરત કરી દીધું છે અને અમારા માટે શક્ય ન હતું કે તેને સંપૂર્ણતા સુધી પહોંચાડીએ.)

ઉપરોક્ત આયત આપણને બતાવે છે કે બધી શાન તેની છે કે જેણે આપણા માટે આટલી બધી વસ્તુઓ કાર્યરત કરી દીધી છે અને જો અલ્લાહની રહેમત ન હોત તો આપણે આ બધી વસ્તુઓ એક સાથે કરી શકત નહીં.

આ જ કારણે મુસાફરી પહેલાં આ આયત પઢવી મુસ્તહબ છે કારણ કે અલ્લાહની રહેમતના કારણે જ આપણી પાસે મુસાફરી માટેનાં આટલાં બધાં અદ્ભુત સાધનો હોય છે.

બીજી બધી વસ્તુઓ કે જે મુસાફરી પહેલાં કરવી મુસ્તહબ છે તે આ પ્રમાણે છે :

- સદકો કાઢવો.
- ઘેરથી નીકળતાં પહેલાં કુરઆને મજીદને માથા ઉપર રાખીને ચાલવું.

- સૂરએ ઈખ્લાસનો અડધો ભાગ સાથે લઈને મુસાફરી કરવી અને બીજો અડધો ભાગ ઘેર છોડી દેવો. (રિવાયતોમાં છે કે આ બન્ને ભાગ સાથે મળીને જ રહેવાના છે.)
- ઉપરોક્ત આયતની તિલાવત કરવી.

જ્યારે આપણે મુસાફરીમાં જઈએ છીએ ત્યારે આપણે થોડાક પૈસાને કાપડમાં બાંધીને ‘ઈમામ ઝામિન’ તરીકે સાથે લઈ જઈએ છીએ.

આ રિવાયત આપણા આઠમા ઈમામ અલી રઝા અલૈહિસ્સલામના જમાનામાં મશહૂર થઈ હતી કારણ કે તે જમાનામાં સિક્કા ઉપર હઝરત ઈમામ અલી રઝા અલૈહિસ્સલામનું નામ લખવામાં આવતું હતું.

ઈમામ ઝામિનનો કિસ્સો

હારુન રશીદનો દીકરો મામૂન રશીદ, હઝરત ઈમામ અલી રઝા અલૈહિસ્સલામના જમાનાનો બાદશાહ હતો.

મામૂન રશીદે હઝરત ઈમામ અલી રઝા અલૈહિસ્સલામને પોતાના જનશીન તરીકે જાહેર કરી દીધા હતા એટલે કે મામૂને લોકોને કહી દીધું હતું કે મારા પછી હું ખિલાફત હઝરત ઈમામ અલી રઝા અલૈહિસ્સલામને સોંપી દઈશ.

મામૂને શીઆ લોકોમાં લોકપ્રિય થવા માટે આવું કર્યું હતું. ઈમામ અલૈહિસ્સલામને તેનું સ્થાન લેવાની કોઈ લાલચ ન હતી, પરંતુ તેમણે એટલા માટે હા પાડી દીધી કે તેમને જાહેરમાં ઈસ્લામની હિદાયત કરવાની આઝાદી મળી જાય.

લોકોને દેખાડવા માટે કે તે ઈમામ અલૈહિસ્સલામની કેટલી અદબ કરે છે, મામૂન રશીદે હઝરત ઈમામ અલી રઝા અલૈહિસ્સલામના નામવાળા સિક્કા બહાર પાડ્યા.

આપણા દરેક ઈમામને કોઈ ખાસ વસ્તુ માટે યાદ કરવામાં આવે છે :

દા.ત.,

- આપણે આપણા ચોથા ઈમામને બીમારીમાં તંદુરસ્તી માટે યાદ કરીએ છીએ.
- આપણે આપણા છઠ્ઠા ઈમામને રોજી માટે યાદ કરીએ છીએ.
- આવી જ રીતે આપણે આપણા આઠમા ઈમામને મુસાફરીની સલામતી અને સલામતીથી ઘેર પાછા ફરવા માટે યાદ કરીએ છીએ.

આપણા આઠમા ઈમામ હઝરત અલી રઝા અલૈહિસ્સલામ 'ઈમામે ઝામિન' તરીકે ઓળખાય છે.

જ્યારે મુસલમાનો મુસાફરીએ જાય છે ત્યારે પોતાની સાથે ઈમામે ઝામિન લઈ જાય છે. 'ઝામિન' એટલે 'ખાત્રી આપવાવાળો.'

એક દિવસ હઝરત ઈમામ અલી રઝા અલૈહિસ્સલામ મદીનાથી મર્વ સુધી મુસાફરીએ જઈ રહ્યા હતા ત્યારે જંગલમાં તેમણે એક શિકારીને જોયો કે જે હરણીનો શિકાર કરવા જઈ રહ્યો હતો. હરણી નાસી જવા માગતી હતી.

જ્યારે તેણે હઝરત ઈમામ અલી રઝા અલૈહિસ્સલામને જોયા તો તેણે ઈમામ અલૈહિસ્સલામની સાથે કંઈક વાત કરી.

આપણા આઠમા ઈમામ અલૈહિસ્સલામએ શિકારીને કહ્યું કે, "હરણીને છોડી દો, તેનાં બચ્ચાં ભૂખ્યાં છે."

ઈમામ અલૈહિસ્સલામએ શિકારીને ખાત્રી આપી કે જ્યારે હરણી પોતાના બચ્ચાંને દૂધ પીવડાવી દેશે તો તે પાછી આવી જશે. શિકારીએ ઈમામ અલૈહિસ્સલામના કહેવાથી હરણીને છોડી તો દીધી પણ તેને વિશ્વાસ ન હતો કે તે પાછી આવશે કે કેમ.

ઈમામ અલૈહિસ્સલામએ શિકારીની સાથે તેની રાહ જોઈ. થોડાક જ સમયમાં હરણી પોતાના બચ્ચાં સાથે પાછી આવી ગઈ.

શિકારી આ જોઈને આશ્ચર્યમાં ડૂબી ગયો અને ઈમામ અલી રઝા અલૈહિસ્સલામ ખાતર તેણે હરણીને છોડી દીધી. આ કિસ્સા પછી આપણા આઠમા ઈમામ ‘ઈમામે ઝામિન’ એટલે કે ‘ખાત્રી આપનાર’ કહેવાયા.